

## БЕЗПОСЕРЕДНІ ВРАЖЕННЯ ВІД ПРОЧИТАНОЇ КНИЖКИ ПРО НЕЗАБУТНЬОГО ВАСИЛЯ БАРВІНСЬКОГО

УДК 78.09 (477) “ХХ”

**Богдана Фільц**, доктор філософії мистецтв, старший науковий співробітник  
Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології  
імені М. Рильського НАН України,  
лауреат премій імені Миколи Лисенка і Віктора Косенка,  
заслужений діяч мистецтв України

### БЕЗПОСЕРЕДНІ ВРАЖЕННЯ ВІД ПРОЧИТАНОЇ КНИЖКИ ПРО НЕЗАБУТНЬОГО ВАСИЛЯ БАРВІНСЬКОГО

У статті подається аналіз об'ємної, багатовимірної книжки про незабутнього Василя Барвінського (Василь Барвінський у дослідженнях і матеріалах / Ред.-упор. В. Грабовський. – Дрогобич: Посвіт, 2008. – 336 с.: іл.) з прецікавими спогадами, листами, дослідженнями наших мистецьких особистостей, які так щедро рясніють безліччю надзвичайно цікавих фактів з життя і діяльності цієї Великої благородної Людини.

**Ключові слова:** митець, музичні твори, архівні матеріали, листи.

**Актуальність проблеми.** Збірник *Василь Барвінський у дослідженнях і матеріалах / Редактор-упорядник В. Грабовський. – Дрогобич: Посвіт, 2008. – 336 с.: іл.*, як і друге виправлене і доповнене видання збірника *Василь Барвінський. Статті. Листи. Спогади / Редактор-упорядник В. Грабовський. – Дрогобич: Посвіт, 2008. – 268 с.: іл.*, присвячені 120-річчю від дня народження видатного українського композитора, знаного у всьому світі. Цей по суті двотомник праць про Василя Барвінського викликає захоплення і щире подяку упоряднику, авторам і всім, хто причетний до його публікації, оскільки матеріал, вміщений у збірниках, надзвичайно цікавий, багатогранний, переважно зовсім новий, який збагачує знання і уяву про непересічну людину – творця, педагога, виконавця, організатора музичного життя і освіти в Галичині протягом понад трьох десятиліть ХХ століття і разом з тим великого патріота, людини глибоко інтелекгентної, володіючої великими знаннями в галузі музичного мистецтва, музикознавства, активного критика, виступаючого у різних часописах і журналах та вболівуючого за долю української культури і престиж її серед музикантів і шанувальників нашої музики серед музикантів інших народів.

Мої думки стосуються, передусім, книги “Василь Барвінський у дослідженнях і матеріалах”, яку я, захопившись її змістом, відразу, не відходячи від неї ні на мить, прочитала від першої до останньої сторінки.

**Мета статті** полягає в аналізі та популяризації об'ємної, багатовимірної книжки про незабутнього Василя Барвінського з прецікавими спогадами, листами, дослідженнями наших мистецьких особистостей, які так щедро рясніють безліччю

надзвичайно цікавих фактів з життя і діяльності цієї Великої благородної Людини.

**Виклад основного матеріалу.** Публікації розкривають душу і помисли В. Барвінського, його творчі радості, успіхи і турботи, а також, на жаль, трагізм його долі на схилі літ та попри все виключну шляхетність, силу духа і дивовижну безмежну доброту. У книзі стільки нового, незнаного досі матеріалу, насиченого живою думкою і повагою до композитора і вчителя, колеги по життю та за фаховими обов'язками і зацікавленнями! Тож я щиро вітаю пана В. Грабовського з виходом у світ цієї солідної книги, а також його авторських статей, зокрема вступної статті “Шляхетна постать на тлі історії культури Центрально-Східної Європи: повернення корифея” (вважаю, що дуже вдало обрано ним ракурс розкриття теми) [1, 7 – 15]. Також заслуговують на увагу висвітлення взаємин дорогої для мене сім'ї Ревуцького з Барвінським, їх напрочуд шанобливе ставлення і особливо дружнє і тепле ставлення всіх членів родини Ревуцьких до нього як до близької по духу людини, благородної, делікатної і щирої [1, 196 – 200].

Дуже гарні, інформативні і ґрунтовні статті наших відомих львівських музикознавців – скрупульозної дослідниці творчості В. Барвінського С. Павлишин [1, 56 – 59], одночасно з розглядом музичної сутності новознайденого фортепіанного концерту митця та Я. Якубця [1, 46 – 55] про взаємини видатних львівських композиторів, творчих побратимів С. Людкевича і В. Барвінського.

Надзвичайно цікаві спогади про В. Барвінського Василя Витвицького – молодшого сучасника композитора [1, 129 – 164]. Вони місткі за змістом і обширні за обсягом не тільки за кількістю сторінок (понад 30) але, передусім, за вагомістю

## БЕЗПОСЕРЕДНІ ВРАЖЕННЯ ВІД ПРОЧИТАНОЇ КНИЖКИ ПРО НЕЗАБУТНЬОГО ВАСИЛЯ БАРВІНСЬКОГО

вміщеної інформації з докладним охопленням різноманітних мистецьких подій, його особистих музичних вражень, пов'язаних із музикою і творчими здобутками, композиторською і концертною практикою Василя Барвінського, його великою організаторською, громадською, публіцистичною і педагогічною діяльністю. Спогади Витвицького, на мою думку, могли б сміливо бути названі “документальною повістю про митця Барвінського, або В. Барвінський і музичне життя Галичини 30–40-х років XX століття”.

Цікавою для мене виявилась ще одна стаття В. Грабовського “Василь Барвінський на сторінках книги Йосифа Гошуляка “Й свого не цурайтесь” [1, 180–184]. Тут, як у переважній більшості його різноманітних музикознавчих виступів на наукових конференціях і публікаціях, матеріал підпорядкований осмисленню ролі митця в суспільстві (в даному разі непересічного видатного українського композитора-корифея), роздумам про відповідне поцінування його праці і внеску адекватного поширення його музики в Україні та зарубіжжі. Тут слушно і переконливо акцентується на великому значенні її живого звучання в утвердженні національної музичної культури високого художнього рівня серед самих українців на Батьківщині та в багатьох країнах, а також поширення шанувальників української музики серед представників інших народів і держав світу.

Про книгу можна ще багато доброго сказати... І про чудові, “осяйні” спогади, починаючи з ранніх літ дитинства Марії Загайкевич (тоді в ті роки Пшеничківної) під назвою “Лицар української музики” [1, 165–172], і вражаючи своїм трагізмом розповіді “товаришів по нещастю” з часів спільного з композитором перебування в Гулагах Мордовії, і цілий ряд статей українського музиколога з Америки Романа Савицького-молодшого, його стислі, але дуже промовисті повідомлення про розшук втрачених нот у приватних архівах емігрантів з України у різних країнах і континентах світу і дуже докладна і вражаюча “Хронологія нововідкритого фортепіанного концерту f-moll Василя Барвінського (реконструкція подій)” [1, 60–63] і про велику кількість публікацій українців, що силами обставин стали зарубіжними дослідниками із Чехії (Ф. Стешко), Словаччини (М. Мушинка), Польщі (Є. Нідецька), Америки (В. Витвицький, І. Соневицький, Л. Грабовський, Д. Гординська-Каранович, Р. Савицький-молодший, І. Ковалів, Т. Терен-Юськів, Р. Кухар), Канади (Й. Гошуляк) і безліч праць наших вчених різного віку, категорій і статусів, які з любов'ю і повагою до блискучого музиканта і великого

громадянина своєї землі зробили свій внесок до висвітлення його різноманітних досягнень у мистецтві, багатства його душі і чисто людських якостей та чеснот.

Особливої уваги заслуговує перша публікація про В. Барвінського після повернення його з Гулагу, багатостраждального в'язня, знесиленого багаторічним життям у неволі (1948–1958), безневинно засудженого і позбавленого навіки найдорожчого в його житті – багатьох його творів. Її здійснила Софія Грица, опублікувавши статтю про В. Барвінського в українському народному календарі (1962 р.), яку значно скоротили, але все ж таки вона вийшла у світ і композитор за це був їй дуже вдячний. У книзі подається шість листів В. Барвінського до С. Грици [1, 230–244]. Дуже цікаві, овіяні благородством, а разом з тим зворушливими свідченнями про те, як він намагався (не маючи фізичних сил) попри все встигнути підготуватись до авторського концерту, що мав відбутись у Львові з нагоди його 75-річчя.

Ці листи стали останніми в його житті... В них митець виливав свої болі все ще сподівання, що почує свою музику у живому концертному звучанні... Надії, на жаль, виявились марними... Він відійшов у вічність дев'ятого червня 1963 року. А останній його лист датований 30 квітня того ж 1963 року.

Прекрасно, що у книзі опубліковано також дуже сердечну і ґрунтовну щодо характеристики творчості Барвінського статтю С. Грици “На вшанування пам'яті композитора В. Барвінського”. В ній, а також листах В. Барвінського до С. Грици розкрито, наскільки цілеспрямованою людиною був цей, один з найвидатніших композиторів Галичини, яких зусиль він докладав, щоб прозвучали його твори (розписування партитури, звіряння партій тощо в останні місяці свого життя), подано досить докладний опис праці самого композитора про різного роду його діяльність у ще довоєнні часи, про його обов'язки у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка та СУПРОМі, про написання ним творів різних жанрів та їх долю і багато, багато іншого. Його листи, за словами С. Грици, це “трагічна сповідь” митця, якому не судилось послухати так очікуваний концерт.

Приваблюють його листи і до інших музикантів. Серед них до його колишньої учениці О. П'ясецької-Процишин, написані з Мордовії у відповідь на багато її листів з повідомленням і докладним описом подій у тодішньому музичному житті Львова, а також листи, подані у вигляді конспектів з семи автографів, які зафіксував доцент фортепіанної кафедри Вищого державного музичного інституту ім. М. Лисенка Богдан Тихонюк. Листи підготовлено і подано до

## ПРО ІСТОРІЮ ОДНІЄЇ НЕВІДОМОЇ СВІТЛИНИ В. БАРВІНСЬКОГО І С. ЛЮДКЕВИЧА

друку його ученицею Д. Лесик “Листи Василя Барвінського з Мордовії” [1, 216 – 223], де вона вказує про конспекти листів, зроблених Б. Тихонюком. Цікавий лист В. Барвінського до директора Львівської музичної школи-інтернату Олександра Дмитровича Тищенка, поданий у статті Н. Дикої під заголовком “Історія одного листа Василя Барвінського” [1, 245 – 250], де розкрито вболівання композитора за гідне відзначення 120 роковин від дня народження та 50-річчя від дня смерті М. Лисенка.

**Висновки.** Збірник “Василь Барвінський у дослідженнях та матеріалах” – цінний внесок у багатоаспектне висвітлення творчої діяльності корифея української музичної культури ХХ століття, гідне відзначення його багаторічної результативної самовідданої праці на благо розвитку української музики з нагоди 120 річниці

від дня народження великого майстра і шляхетної людини з великої літери, яка прожила весь свій життєвий шлях в любові до ближніх, музики, свого народу і України.

1. Василь Барвінський у дослідженнях і матеріалах / Ред.-упор. В. Грабовський. – Дрогобич: Посвіт, 2008. – 336 с.: іл.

2. Василь Барвінський. Статті. Листи. Спогади / Ред.-упор. В. Грабовський. – Дрогобич: Посвіт, 2008. – 268 с.: іл.

3. Василь Барвінський в контексті європейської музичної культури. Статті та матеріали / Ред.-упор. О. Смоляк. – Тернопіль: Астон, 2003. – 192 с.

4. Василь Барвінський і українська музична культура. Статті й матеріали / Упор. О. Смоляк. – Тернопіль, 1998. – 64 с.

5. Василь Барвінський. З музично-письменницької спадщини / Упор. В. Грабовський. – Дрогобич: Коло, 2004. – 256 с.

Стаття надійшла до редакції 26.11.2008.

УДК 78.09 (477) “ХХ”: 77.06

**Микола Ластовецький**, заслужений діяч мистецтв України,

директор Дрогобицького державного музичного училища  
імені В. Барвінського,

доцент кафедри музикознавства та фортепіано  
Дрогобицького державного педагогічного університету  
імені Івана Франка

## ПРО ІСТОРІЮ ОДНІЄЇ НЕВІДОМОЇ СВІТЛИНИ В. БАРВІНСЬКОГО І С. ЛЮДКЕВИЧА

У статті робиться спроба дослідити досі невідому світліну, виготовлену в 1943 р. в Дрогобичі, на якій зображено юрифеїв західноукраїнської музики ХХ століття Станіслава Людкевича та Василя Барвінського в оточенні акторів та керівництва Підкарпатського Українського театру.

**Ключові слова:** світлина, музичний істит, опера.

**Постановка проблеми.** В 1995 р. Дрогобицькому державному музичному училищу, до його 50-річчя, було присвоєно ім'я В. Барвінського. Однак, на сьогодні існує дуже мало публікацій зафіксованих фактів (у статтях, мемуарних спогадах, світликах) його перебування у Дрогобичі.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Перебування В. Барвінського у Дрогобичі, обумовлене його обов'язками як директора Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка та співпрацею з хором “Дрогобицький Боян”, в тій чи іншій мірі повноти фактів висвітлюються в ряді статей, вміщених в збірниках “Дрогобищина – земля Івана Франка”.

**Мета статті** – дослідити невідому світліну 1943 р., зроблену в Дрогобичі, на якій, поряд з

іншими, зображено С. Людкевича та В. Барвінського.

**Виклад основного матеріалу.** В 1995 році Дрогобицьке державне музичне училище відзначало своє п'ятдесятиріччя. З цієї нагоди йому було присвоєно ім'я видатного українського композитора, організатора музичної освіти на теренах Західної України в І половині ХХ ст., педагога, диригента, музичного критика, багатолітнього директора Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, а згодом – ректора Львівської консерваторії того ж імені – Василя Барвінського. Присвоєння імені В. Барвінського музичному училищу дало можливість накреслити концепцію діяльності навчального закладу на багато років наперед.